

„Specka“ prakticky

(nejen) pro učitele běžných škol

Úvodem...

Speciální pedagogika se dostala na „výsluní“ zejména skrze všudypřítomnou inkluzi. Inkluze je tedy fenomén, který například ve školách oficiálně už dávno existuje. Neoficiálně s ní však stále jen málokdo souhlasí. A kdo s ní nesouhlasí určitě? Bývají to rodiče žáků s vysokými aspiracemi, tedy spíše rodiče s vysokými aspiracemi vůči svým dětem.

A proto jsem se rozhodla sepsat tuto krátkou příručku (nejen) pro učitele, do jejichž třídy buď už nastoupil, anebo se teprve chystá nastoupit nějaký ten žák s vyšším stupněm podpůrných opatření. Nabízím Vám zde několik návrhů, internetových simulací a rad, díky kterým můžete sami v sobě, ale také v rodičích a žácích probudit myšlenku respektu a přijetí. Podívejte se na jednotlivé nápady a pokud některý z nich vyzkoušíte¹, určitě mi dejte vědět, co Vám zkušenost dala!

Kapitoly jsou srovnané podle abecedy, a to následovně:

AD(H)D

Mentální postižení

Sluchové postižení

Specifické poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie)

Tělesné postižení

Zrakové postižení

¹ České zdroje bohužel zatím příliš neexistují, anebo jsem je nenašla v takové formě, jakou bych si představovala. Někdy tedy nabízím pouze anglickou variantu...

AD(H)D

Syndrom snížené pozornosti (s hyperaktivitou) je z hlediska simulace relativně obtížný. V dokumentu Nepozorní ([odkaz zde](#)) se uvádí, že je podobný nepozornosti, kterou zažije občas každý z nás třeba při přednášce, při sledování nezábavného filmu nebo jiné delší pasivní činnosti. Lidé s ADHD mají však míru koncentrace sníženou vesměs neustále.

Pro lepší pochopení problematiky, avšak stále jen z „vnějšího“ pohledu, přikládám odkaz na video, ve kterém se vyjadřují přímo žáci s tímto syndromem a který je směřován učitelům (pouze v angličtině): [odkaz zde](#).

Mentální postižení

Ani v tomto případě se nejedná vyloženě o simulaci obtíží. Ale nižší IQ si asi dokáže představit relativně každý.

Pro žáky se sníženým IQ je vhodné používat jednodušší úkoly, avšak se stejným obsahem učiva. Pro příklad jsem vyplnila tzv. Choice Board, tabulku využívanou často v zahraničí, která nabízí nejen žákům se speciálními potřebami možnost volby. V uvedeném příkladu jsem se zaměřila na procvičování nově probraných cizích slovíček. Žáci mají za úkol vybrat si jedno zadání a to splnit. V naprosté většině případů si žáci vyberou právě takovou úroveň, která je pro ně optimální...

Choice Board		
Seřaď slovíčka podle abecedy.	Popiš anglicky, co jednotlivá slovíčka znamenají.	Použij každé slovíčko ve větě.
Vymysli s novými slovíčky krátký příběh.		Nakresli ke každému slovíčku, co znamená.
Vytvoř křížovku, použij u toho nová slovíčka.	Srovnej slovíčka od nejkratšího po nejdelší.	Přepiš 3x každé slovíčko.

Když se pozorně podíváte na tabulku, jistě si Vy i rodiče uvědomíte, že vhodná formulace úkolu může dát smysluplnou práci všem žákům, od těch s nižším IQ až po ty nejbystřejší. Zároveň však nikomu neubere na jeho vlastním potenciálu, všichni se cítí dobře a zvyšují svoji sebehodnotu.

Pokud byste chtěli podobné tabulky vytvářet a nevíte, jak na to, [na tomto odkazu](#) naleznete přímo konkrétní navržená slovesa, která se pojí s jednotlivými stupni obtížnosti úkolů dle Bloomovy taxonomie cílů.

Autismus

Jedinci s autismem (resp. s PAS - poruchou autistického spektra) bývají mj. výrazně více náchylní na jakékoliv senzorické podněty. Často vnímají i detaily, kterých si běžný občan třeba vůbec nevšimne. Jak může být takový život náročný, se můžete přesvědčit [v této simulované ukázce](#) z obchodního centra.

Sluchové postižení

Na sluchové postižení můžeme pohlížet ze dvou základních hledisek. Je totiž rozdíl, jestli je nedoslýchavost percepční (*anglická ukázka jednotlivých stupňů vady* např. v rámci [tohoto videa](#), čas 1:06-1:46:), nebo nedoslýchavost převodní, kdy jedinec vnímá všechny zvuky, které kolem sebe slyší, stejně hlasitě, a není tak schopen vnímat pouze svého komunikačního partnera. Pust'te si jakýkoliv mluvený text (např. [tento](#)) a poproste kamaráda, aby vám mezitím něco povídal, svojí běžnou hlasitostí. Jak moc náročné je soustředit se na pána, který mluví v nahrávce? A kolik si z řečeného pamatujete?...

Specifické poruchy učení

Dyslexie

Zkuste si přečíst [tento článek](#) (k dispozici pouze *anglická* verze). Je to obtížné? Zhruba takto se cítí dítě s dyslexií.

Dysgrafie

Zkuste cokoli napsat levou (resp. nedominantní) rukou. Úhledně, a přitom běžnou rychlostí. Kromě samotného výsledku si všimněte také svých pocitů: Bavilo Vás psaní? Vyčerpávalo Vás?

Pro ještě hlubší zážitek zkuste i tzv. druhou stranu mince: nadiktovat několik vět někomu, kdo sám právě zkouší psát svojí nedominantní rukou. Kolik stihne napsat, budete-li diktovat běžnou rychlostí? Jak bude vypadat jeho písmo? A konečně, jak byste jeho výkon ohodnotili?

Dyskalkulie

Vyzkoušejte si následující experiment:

Potřebujeme něco, na co nejsme zvyklí, a proto teď budeme namísto desítkové soustavy pracovat v soustavě šestkové. To znamená, že místo do deseti, dvaceti, třiceti atd. budeme počítat pouze do šesti, a po ní nastane další šestice.

Číslům od jedné do šesti dám pro tuto chvíli následující názvy: *drnec*, *chvel*, *base*, *kliva*, *mlis*, *kete*. Ve druhé šestici pak budou čísla *drnecek*, *chvelek*, *basek*, *ketekliva*, *ketemlis*, *chvekete* (tato druhá šestice v podstatě nahrazuje čísla 11-20).

A nyní zkuste vypočítat následující příklady:

drnec + *base* =

kete + *chvel* =

chvekete - *mlis* =

ketekliva - *drnec* =

chvelek - *kliva* = ²

Bylo počítání těžké? Museli jste se hodně soustředit? Změnila jsem desítkovou soustavu na šestkovou, a vymyslela nové názvy. Přesto však moje čísla kopírují jistá pravidla, pomocí kterých jsme schopni dojít ke správnému výsledku. Jen je řešení zadaných úloh výrazně pomalejší. Nebo snad ne? Pro žáky s těžkou dyskalkulií je počítání podobně namáhavé a obtížné - mohou ho zvládnout, ale potřebují dostatek času a velkou dávku soustředění...

Tělesné postižení

Vyzkoušejte si, jak se asi píše jedinci s mozkovou obrnou (s postižením horní končetiny). Nalepte si na lavici/stůl linkovaný list papíru (použijte izolepu), do ruky si vezměte tužku a ve stoje pište cokoliv na papír, aniž byste opřeli ruku o stůl - tu, kterou pišete, ale ani tu druhou. Pouhé soustředění se na písmo tak, aby se vešlo do řádků a aby vypadalo jakž takž čitelně, může žáka s tělesným postižením nesmírně unavit.

Druhou možností, jak si tělesné postižení horní končetiny vyzkoušet, je svázat si prsty dominantní ruky dohromady, natažené a jakoby ve špetce. Ke svázání může posloužit provázek nebo gumička. V takovém postavení prstů vzít do ruky tužku a snažit se psát také není zrovna jednoduché... ;)

² Správné řešení hledejte v příloze č. 1 za závěrem tohoto dokumentu.

Zrakové postižení

U nevidomých žáků samozřejmě není nic snadnějšího, než si zkusit zavázat oči např. šátkem, anebo je prostě jen zavřít. Zkuste se zavřenýma očima dělat co nejvíce činností v průběhu dne: najíst se, napít se, vyčistit si zuby. Anebo jen poslouchat dění kolem Vás. Je v jednotlivých činnostech rozdíl, pokud máte zrakovou oporu?

Slabozrakost se dá skvělým způsobem simulovat, když se na svět podíváte skrze euro-obal. V **příloze č. 2** nabízím text s různou velikostí písmen, přiložte si euro-obal co nejbližší k očím a snažte se jednotlivé řádky přečíst. Kterou velikost už zvládnete?

Pár slov na závěr...

Doufám, že jste aspoň některé aktivity vyzkoušeli a že si z nich odnášíte silný zážitek. Až budete učit ve třídě s inkludovanými žáky (ano, výraz „inkludovaný“ už by se oficiálně měl používat místo výrazu „integrováný“), myslete i na jejich spolužáky. Také těm dejte příležitost zažít, jak se zhruba dané postižení u kamaráda projevuje, proč je tak často unavený, proč se potřebuje proběhnout anebo proč „škrábe jako kocour“. Každý má přece nějaký ten nedostatek, který se někdy projevuje při vzdělávání a jindy třeba jen v osobním životě. Jeden může být plně kompenzovaný (brýle), ale jiný zkrátka úplně kompenzovat nelze...

V posledních řádcích tohoto dokumentu bych Vám chtěla nabídnout odkazy, které by pro Vás mohly být užitečné. Pokud by vás například zajímaly organizace nabízející kurzy k problematice inkluzivního vzdělávání, nabízím dvě základní webové adresy:
<http://www.nuv.cz/p/nv>,

<http://ccv.upol.cz/cz/rubriky/kurzy-celozivotniho-vzdelavani/>.

Pokud byste se o jednotlivých typech postižení chtěli dozvědět více, přehledné a jasné informační materiály vytvořila olomoucká univerzita:

<http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/> - rubrika 3. METODIKY -> vyberte si dle typu postižení, které vás zajímá.

V případě jakýchkoli dotazů se na mě neváhejte obrátit (info@speckar.cz).

A nezapomeňte! *Je normální nebýt normální.* 😊

Pavla Švandová alias Speckář.cz

PŘÍLOHA č. 1

Správné řešení k simulaci dyskalkulie:

drnec..... 1
 chvel..... 2
 base..... 3
 kliva..... 4
 mlis..... 5
 kete..... 6 (pro nás náhrada čísla 10)

drnecek..... 6+1 (jakoby číslo 11)
 chvelek..... 6+2
 basek..... 6+3
 ketekliva..... 6+4
 ketemlis..... 6+5
 chvekete..... 6+6 (pro nás náhrada čísla 20)

drnec + base = kliva	jako 1 + 3 = 4
kete + chvel = chvilek	jako 6 + 2 = (6+2)
chvekete - mlis = drnecek	jako (6+6) - 5 = (6+1)
ketekliva - drnec = basek	jako (6+4) - 1 = (6+3)
chvelek - kliva = kliva	jako (6+2) - 4 = 4

PŘÍLOHA č. 2

Text pro simulaci zrakového postižení

Třídní kolektiv

V Akademickém slovníku cizích slov je výklad výrazu „kolektiv“ následující: skupina lidí pracujících na společném díle, spojených společnými zájmy a cíli.

Na jakém společném díle pracuje třídní kolektiv? Vyhrát školní soutěž ve sběru, uspořádat velkolepou vánoční besídku nebo dokonale vytočit paní učitelku? Cíle a také zájmy mohou být různé, tak jako se různí menší i větší skupiny lidí – školní třída, skautský oddíl, spolek včelařů nebo zaměstnanci, kteří musí osm hodin denně pět dní v týdnu společně trávit v jedné kanceláři nebo dílně.

Existuje však jeden cíl, který může mít jakýkoli kolektiv: strávit čas, který je nutný prožít společně,

v pohodě a s radostí. Jak na to?
I to se dá naučit. Aby se ze
skupiny neznámých lidí stala
dobrá parta – kamarádi, je
důležité se navzájem
poznat.